

KLUB GAJA

25
LAT
Wolności

Święto Drzewa 2014

Patronat Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego. 25 lat Wolności.

BRONISŁAW KOMOROWSKI
Prezydent
Rzeczypospolitej Polskiej

Nasze Święto Wolności jest też świętem całego wolnego świata (...).
Zapraszam zarówno tych, którzy pamiętają 4 czerwca 1989 roku, jak i tych, którzy się właśnie wtedy lub później urodzili.
Wolność wymaga, by mówić o niej na nowo, by wyjaśniać jej znaczenie, by rzetelnie wskazywać, co jej dziś zagraża (...).
Wspólnie wypełnijmy ten projekt jak najatrakcyjniejszymi pomysłami. Potwierdźmy raz jeszcze, że nie ma wolności bez solidarności.
Że wolność i dzisiaj wymaga solidarności pomiędzy nami.

Klub Gaja serdecznie zaprasza do organizowania 12. edycji Święta Drzewa pod hasłem – Drzewo Wolności. Świętujemy odzyskanie swobód obywatelskich poprzez działania dla przyrody – naszego wspólnego dobra.

Dzięki zaangażowaniu w program Święto Drzewa ponad 550 000 osób, posadziliśmy blisko 700 000 drzew i zebraliśmy 3100 ton makulatury.

Święto Drzewa to także wiele inicjatyw wokół drzew – festyny i pikniki, konkursy artystyczne i literackie, przedstawienia teatralne, koncerty, happeningi.

Wstęp

Od samego początku działalności Klub Gaja wraz z wolontariuszami i partnerami sadzi drzewa. Pamiętam, jak 25 lat temu wraz z grupą bielskich komandosów, punkowców i przedstawicieli Urzędu Miasta Bielska-Białej posadziliśmy pierwsze drzewa.

Od tamtego czasu w wielu miejscach w Polsce i na świecie w ramach Święta Drzewa zostało zasadzonych kilkaset tysięcy drzew. Nie byłoby to możliwe bez dobrowolnego udziału ludzi z różnych środowisk, w różnym wieku i bardzo często o odmiennych poglądach politycznych. Dlatego też w tym roku mocno zachęcam Państwa do dedykowania działań, które przeprowadzicie w ramach Święta Drzewa, obchodom 25 lat Wolności. Jesteśmy niezmiernie dumni, że z okazji obchodów 25 lat odzyskania wolności Prezydent RP Bronisław Komorowski objął patronatem tegoroczną edycję Święta Drzewa, w której zamierzamy przypominać o tym ważnym w naszej historii wydarzeniu.

Niech drzewa zasadzone przez Państwa noszą imiona Drzew Wolności. Niech parki, skwery i ogrody przypominają, że dzięki pracy i odwadze wielu ludzi możemy teraz wspólnie świętować, i pracować dla dobra naszego, i przyszłych pokoleń. Jeśli nie możecie Państwo posadzić drzewa, proponujemy artystyczne wydarzenie Drzewo Wolności, które możecie przeprowadzić na każdym terenie, gdzie drzewa już rosną, dekorując je biało-czerwonymi liśćmi wolności. To przedsięwzięcie, oprócz aspektów historycznego, edukacyjnego i patriotycznego, będzie miało także wymiar ekologiczny. Na biało-czerwonych liściach napiszcie to, co uważacie za największe wydarzenia i sukcesy ekologiczno-przyrodnicze w ostatnim ćwierćwieczu.

Dokumentujcie, róbcie zdjęcia i opisujcie swoją pracę. Sprawozdania z tych działań wyślemy do Kancelarii Prezydenta RP pokazując, jak wiele dobrego można uczynić wspólną pracą i wysiłkiem.

Jacek Bożek

JACEK BOŻEK
prezes Klubu Gaja

To już 12. edycja Święta Drzewa. Jestem bardzo dumny, że możemy mówić w niej o 25 latach naszej wspólnej wolności. Sadźmy i opiekujmy się drzewami przez następne 100 lat w wolnej i demokratycznej Polsce.

MACIEJ H. GRABOWSKI
Minister Środowiska

Dzięki temu programowi, prowadzonemu z sukcesem od dwunastu lat, wzrasta zalesienie i zadrzewienie kraju. Rośnie również wiedza na temat znaczenia i roli drzew w życiu człowieka, w ochronie klimatu i przeciwdziałaniu powodziom.

JOLANTA MIGDAŁ
Klub Gaja
koordynatorka programu
Święta Drzewa

Święto Drzewa to dobra okazja do podjęcia współpracy z przedstawicielami różnych grup społecznych w naszych miejscowościach – samorządu, organizacji pozarządowych, firm, instytucji. Każdy może przyłączyć się do sadzenia i ochrony drzew. Wspólne działania na rzecz ochrony środowiska wzmocniają więzi społeczne i kształtują otoczenie, w którym żyjemy.

ADAM WASIAK
Dyrektor Generalny Lasów
Państwowych

Od pierwszej edycji Święta Drzewa (2003 r.) Lasy Państwowe są strategicznym partnerem programu. Placówki oświatowe, które przyłączają się do programu Święta Drzewa mogą liczyć na lokalnych leśników. W ramach akcji nieodpłatnie przekazujemy sadzonki, zapraszamy też na wycieczki i zajęcia poglądowe, odwiedzamy szkoły, pokazujemy w terenie, jak sadi się drzewa, służymy radą i pomocą, tak by sadzenie różnorodnych gatunków drzew i krzewów przyniosło dobre efekty w przyszłości. Święto Drzewa angażuje przede wszystkim młodzież i podnosi poziom świadomości społecznej w zakresie przyrody. I właśnie to jest dla nas największą korzyścią.

Święto Drzewa dla przyrody i ludzi

Lubimy drzewa. Cieszy nas ich widok, dobrze się wśród nich czujemy. Idąc ulicą, szosą lub polną drogą – spotykamy drzewa. Wysokie lub niskie, o przysadzistych, grubych lub o smukłych pniach. Tworzą aleje, zagajniki, lasy albo rosną samotnie. Codziennie przekonujemy się do ich zalet. Jest w nich coś szczególnego – potrafią inspirować ludzi do działania.

Święto Drzewa jest programem edukacji ekologicznej Klubu Gaja realizowanym od 2003 roku, którego inauguracją jest akcja sadzenia drzew co roku 10 października oraz wiele różnorodnych działań wokół drzew: festyny i pikniki, konkursy artystyczne i literackie, przedstawienia teatralne, koncerty, happeningi. Partnerem strategicznym programu są Lasy Państwowe.

Święto Drzewa to święto przyrody, która pomaga nam w życiu. Drzewa najskuteczniej pochłaniają dwutlenek węgla, który jest przyczyną globalnego ocieplenia. Współkształtują klimat, regulują wilgotność gleby i powietrza, zatrzymując pyły oczyszczają powietrze, umacniają brzegi rzek, przeciwdziałają powodziom i zachowują wodę na czas suszy. Dlatego musimy wspólnie chronić i odtwarzać zniszczone ekosystemy. Drzewa wzbogacają różnorodność biologiczną, stwarzając warunki do życia dla zwierząt i innych roślin. Dają cień w słoneczne dni, karmią swoimi owocami. Dzięki nim otrzymujemy lecznicze substancje. Ich drewno pozwala nam się ogrzać i usiąść przy domowym stole. Od setek lat drzewa pomagają ludziom.

Święto Drzewa to także święto ludzi. Okazja do spotkań i wspólnego działania: sadzenia i ochrony drzew, inicjatyw zawiązywanych i realizowanych wokół drzew – akcji jednorazowych i długofalowych oraz popularyzowania wiedzy o drzewach. W ciągu 11 lat Święto Drzewa w wielu miejscach w kraju stało się ważną ekologiczną tradycją.

Święto Drzewa to szeroko zakrojona edukacja – na temat zrównoważonego rozwoju i zmian klimatu, twórcza współpraca i działania praktyczne – sadzenie i ochrona drzew. W ten sposób ludzie w całym kraju podejmują rzeczywiste, obywatelskie działania dla środowiska naturalnego i dla wspólnego dobra. Budują kapitał ekologiczny i społeczny.

Sadzenie drzew w Lesie Sobieskiego w Warszawie, Święto Drzewa 2013

Zapraszamy do współpracy i udziału w 12. Święcie Drzewa. Program Święto Drzewa jest dla wszystkich, bez względu na wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie czy światopogląd.

Karta zgłoszenia na www.swietodrzewa.pl/zgloszenie2014/

12. Święto Drzewa pod hasłem Drzewo Wolności

W ramach całorocznych obchodów 25 lat Wolności w całym kraju odbywają się wydarzenia dla uczczenia jubileuszowego roku. Koncerty, wystawy, gry uliczne, konferencje, konkursy, debaty, imprezy sportowe – to tylko niektóre z propozycji przygotowywanych w całej Polsce. Święto Drzewa jest dobrą okazją, by wspólnie uczcić 25-lecie odzyskania wolności.

Klub Gaja serdecznie zaprasza do organizowania 12. edycji Święta Drzewa pod hasłem – Drzewo Wolności. Październikowe wydarzenia w ramach Święta Drzewa zostały objęte patronatem Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, który zachęca wszystkich rodaków do różnorodnych form obchodów 25 lat Wolności.

Wolność to możliwość decydowania o sposobie i stylu swojego życia oraz o swoim otoczeniu. To możliwość proekologicznych wyborów z myślą o całej planecie. Cieszymy się odzyskanymi swobodami obywatelskimi także poprzez działania na rzecz Ziemi. W 12. edycji Święta Drzewa sadzmy Drzewa Wolności.

Klub Gaja ochroną i sadzeniem drzew zajmuje się od początku swej 25-letniej działalności. Minione ćwierćwiecze to także czas, gdy Polska stała się wolnym krajem po polityczno-społecznych przemianach 1989 roku.

Zanim to nastąpiło, lider Klubu Gaja Jacek Bożek, wraz z innymi działaczami, protestował przeciw wycince starych drzew w centrum Bielska-Białej. Rzeczono przeszkadzały w budowie banku. Mieszkańcy miasta byli wycince przeciwni. Nie był to jednak czas swobodnego wyrażania swoich poglądów ani czas obywatelskich działań. Protest wymagał odwagi. *Chciałem wspiąć się na jedno z tych drzew, bo taka forma protestu wydawała mi się wówczas najlepsza. Jednak to nie była prosta decyzja – wspomina Jacek Bożek. Wiedział – bo takie to były czasy – że dla reżimu stanie się odtąd politycznym opozycjonistą.*

Bronionych drzew nie wycięto. Udało się przekonać władze miejskie do zmiany decyzji. Wkrótce miały się odbyć pierwsze w powojennej Polsce wolne wybory.

Liście wykorzystane w happeningu Drzewo Wolności z okazji obchodów 25 lat Wolności na Krakowskim Przedmieściu w Warszawie, Święto Drzewa 2014

Drzewo Wolności – krok po kroku

Święto Drzewa jest dla wszystkich, nie ma tu żadnych ograniczeń. Jak będzie wyglądało, zależy od waszej wyobraźni i skuteczności. Jeśli nie wiecie, jak zainteresować i zaangażować w nie innych, jak przeprowadzić w ramach obchodów Święta Drzewa akcję Drzewo Wolności – wykonajcie jedenaście sprawdzonych kroków.

1. Zaproszenie innych ludzi – rodzinę, znajomych, uczniów z innych szkół, koła hobbystów, wspólnoty religijne, mieszkańców swojej miejscowości. Każdy, od przedszkolaka po emeryta i od ministra po zwykłego obywatela, może sadzić drzewa i wziąć udział w wydarzeniu Drzewo Wolności.

2. Skontaktujcie się z nadleśnictwem – leśnicy pomogą, opowiedzą o drzewach, przekażą sadzonki, nauczą, jak posadzić drzewo, żeby się przyjęło. Lasy Państwowe to partner strategiczny Święta Drzewa.

3. Porozumcie się z samorządem – reprezentantami mieszkańców są radni oraz sołtys, burmistrz lub prezydent. Na pewno docenią, że chcecie zrobić coś dobrego dla współobywateli. Zaprosicie ich na obchody Święta Drzewa.

4. Postawcie na organizacje społeczne, instytucje, firmy – pracujący w nich ludzie w wielu przypadkach będą chętnie i aktywnie współdziałać dla wspólnej sprawy. Zaprosicie ich do współpracy, może pomogą wam w zdobyciu środków na zorganizowanie obchodów Święta Drzewa.

5. Rozmawiajcie o 25-leciu Wolności – organizujcie spotkania, lekcje, w których tematem będą wydarzenia sprzed 25 lat – porozmawiajcie, jak one zmieniły Polskę i Europę – możecie przypomnieć, jak obrady Okrągłego Stołu, wolne wybory do parlamentu oraz utworzenie rządu wywodzącego się z *Solidarności* przyczyniły się do odzyskania przez obywateli podmiotowości. Zaczęliśmy tworzyć demokrację, modernizować gospodarkę, zmieniać instytucje państwowe oraz prawo – na lepsze, m.in. dla przyrody i zwierząt.

6. Przygotujcie się do wydarzenia – wytnijcie z kartonu liście (sami wybierzcie gatunek drzewa) i pomalujcie je na biało i czerwono. Przygotujcie klamerki lub sznureczki do zawieszania liści na drzewie. Liście będą wam potrzebne do przeprowadzenia akcji Drzewo Wolności. Jeśli będziecie sadzić

nowe drzewa, możecie przygotować dla nich tabliczki informacyjne – Drzewo Wolności, Święto Drzewa 2014.

7. Obchodźcie Święto Drzewa pod hasłem Drzewo Wolności – 10 października (lub w innym terminie, jeśli nie będzie pogody lub możliwości) zaproszcie uczestników obchodów do napisania na liściach refleksji, zdania, słowa, na temat tego, co wydarzyło się – ich zdaniem – najważniejszego przez 25 lat. Może być to związane z przyrodą, historią, kulturą czy osobistym doświadczeniem. Wspólnie zawieście liście na wybranym drzewie – Drzewie Wolności, udokumentujcie powstawanie Drzewa Wolności, zróbcie zdjęcia. Jeśli będziecie sadzić drzewa, nazwijcie je Drzewami Wolności i oznaczcie je tabliczkami informacyjnymi.

8. Bądźcie twórczy i uczcie się – drzewa mogą inspirować, sztuka tworzona z myślą o przyrodzie, przez artystów amatorów i profesjonalistów, dostarcza wrażeń i stwarza dobry klimat na przyszłość. Róbcie happeningi, wystawy, plakaty, zaproszcie znane osobistości. Poznawajcie swoją małą ojczyznę – odwiedźcie park i las, zobaczcie, jakie funkcje pełnią drzewa w waszej okolicy. Sadzenie drzew i ich pielęgnacja

kształtują miejsce, w którym żyjemy. Poszukajcie w swojej okolicy drzew niezwykłych, z historią i zgłoście ich kandydatury do tytułu Drzewo Roku. Święto Drzewa niech trwa cały rok, możecie włączyć się także do akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*.

9. Przekonajcie do swoich działań media – informujcie o swoich planach jak największą liczbę osób, powiadomcie o tym odpowiednio wcześniej lokalną prasę, radio i telewizję. Bądźcie aktywni także w mediach społecznościowych.

10. Podziękujcie partnerom za współpracę – najlepiej wręczając osobiście specjalnie napisane podziękowania i zaproszcie ich na następną edycję Święta Drzewa. W ten sposób podtrzymacie tradycję – Święto Drzewa w waszej miejscowości stanie się ważnym ekologicznym wydarzeniem.

11. Nie zapomnijcie o sprawozdaniu – przyślijcie do Klubu Gaja opis wydarzeń i zdjęcia z podjętych działań, najciekawsze opublikujemy w naszych materiałach, a relację z waszych akcji Drzewo Wolności prześlemy do Kancelarii Prezydenta RP.

Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Jamielniku w Nadleśnictwie Ilawa, Święto Drzewa 2013

Lasy Państwowe zawsze pomogą

Jak dbać o las, najlepiej wiedzą leśnicy. To oni, pracownicy Lasów Państwowych, instytucji obchodzącej w tym roku 90-lecie istnienia, dbają o zasoby leśne naszego kraju. Oni wiedzą, jak sadzić, hodować, ochraniać, urządzać i użytkować las. Leśne połacie muszą służyć społeczeństwu na poziomie lokalnym i krajowym.

Od 12 lat Lasy Państwowe są partnerem strategicznym programu Święto Drzewa Klubu Gaja. Leśnicy uczą, jak posadzić drzewo, pokazują leśne tajemnice, opowiadają o drzewach i leśnych zwierzętach. Warto skorzystać z ich rozległej wiedzy. Nadleśnictwa służą merytoryczną pomocą uczestnikom programu, a także przekazują im sadzonki drzew. Każda placówka oświatowa może nawiązać kontakt z najbliższym nadleśnictwem i poprosić o pomoc w realizacji Święta Drzewa. Niektóre nadleśnictwa lokalnie organizują Święto Drzewa, zapraszając do udziału liczne placówki oświatowe, organizacje oraz instytucje. Wspólnie z Klubem Gaja starają się wpływać na świadomość ludzi, że las jest dobrem, które warto szanować.

W tym roku Lasy Państwowe obchodzą 90-lecie istnienia i dbania o zasoby leśne naszego kraju.

W Polsce lasów wciąż przybywa. Zajmują one blisko 30 procent powierzchni naszego kraju. Są bogate w rośliny, zwierzęta i grzyby. Zdecydowana większość to lasy państwowe, dostępne dla wszystkich obywateli.

Inauguracja Święta Drzewa w całym kraju

Co roku inauguracja programu odbywa się 10 października. To uroczysty sygnał dla uczestników programu w całej Polsce, którzy organizują lokalnie Święto Drzewa. Ogólnopolska inauguracja 12. edycji Święta Drzewa organizowana przez Klub Gaja odbędzie się:

10 października w Warszawie na Polu Mokotowskim, przy współpracy Miasta Stołecznego Warszawy, Biblioteki Narodowej, Lasów Państwowych, Radiowej Jedynki odbędzie się gala rozdania nagród zwycięzcom konkursów Święta Drzewa oraz Drzewo Roku. W okolicach ścieżki im. Ryszarda Kapuścińskiego posadzone zostanie Drzewo Wolności poprzedzone konferencją prasową propagującą ideę sadzenia drzew. Podczas happeningu Drzewo Wolności na Krakowskim Przedmieściu powstanie instalacja z wikliny i gałęzi, na której zawisną biało-czerwone liście. Drzewo zbuduje artysta Waldemar Rudyk, twórca m.in. wiklinowych pegazów.

22 października w Bielsku-Białej, przy współpracy z C.H. SFERA oraz Miastem Bielskiem-Białą odbędzie się sadzenie

Drzew Wolności i happening *Każdy liść pochłania CO₂*. Pomiedzy budynkami zasadzone zostaną duże drzewa, które zastąpią te, które uschły. W pobliżu zawisną liście z hasłem oraz kodem QR pozwalającym na dostęp do internetowego poradnika ekologicznego stylu życia. Odbędą się także warsztaty dla dzieci i młodzieży.

24 października w Katowicach, przy współpracy Miasta Katowice i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach zostanie otwarta ścieżka edukacyjna w Alei Drzew Polskich. Podczas wydarzenia Klub Gaja wraz z młodzieżą szkolną oraz gośćmi wydarzenia rozwieszać będzie na drzewach alei przed budynkiem Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach kolorowe liście z recyklingu, z nadrukowanym hasłem akcji *Każdy liść pochłania CO₂*. Pierwszym drzewem w ramach inicjatywy Aleja Drzew Polskich był klon polski – posadzony podczas inauguracji 10. edycji Święta Drzewa w 2012 roku.

Gala rozdania nagród – statuetek Czarodziejskiego Drzewa, inauguracja Święta Drzewa w Warszawie, 2013

Konkursy Święta Drzewa

O nagrodę Czarodziejskiego Drzewa 2015

Celem konkursu jest docenienie osiągnięć uczestników programu edukacji ekologicznej Święta Drzewa.

Warunkiem uczestnictwa w konkursie jest nadesłanie przez uczestników **wypełnionych formularzy zgłoszeniowych** na adres e-mail: swietodrzewa@klubgaja.pl lub na adres pocztowy: Klub Gaja, ul. Parkowa 10, 43-365 Wilkowice (najlepiej nagranych na płytę CD).

Jury przyznaje nagrody **w czterech kategoriach:**

1. za największą liczbę posadzonych drzew;
2. za działania na rzecz ochrony klimatu (m.in. działania związane z oszczędzaniem energii, wody, segregacją odpadów; promowania ekologicznego stylu życia);
3. za współpracę i ilość uczestników (nawiązywanie współpracy z różnymi podmiotami i społecznością lokalną, zawiązywanie partnerstw na rzecz środowiska);
4. za najciekawsze przeprowadzenie działań.

Uczestnikami konkursu mogą być wszystkie podmioty, m.in.: placówki oświatowe, nadleśnictwa, samorządy, instytucje, firmy biorące udział w kolejnych edycjach Święta Drzewa. Nagrodą jest statuetka Czarodziejskiego Drzewa, którą laureaci otrzymują podczas inauguracji kolejnego Święta Drzewa, 10 października w Warszawie.

Formularz zgłoszeniowy i regulamin konkursu znajduje się na stronie www.swietodrzewa.pl w zakładce Konkursy/Czarodziejskie Drzewo. **Zgłoszenia przyjmujemy do 31 maja 2015 roku.**

Laureaci Czarodziejskiego Drzewa 2014

Gimnazjum Publiczne im. Jana Pawła II w Sobkowie (woj. świętokrzyskie) – za posadzenie 32 000 drzew we współpracy z Nadleśnictwem Jędrzejów oraz za różnorodne działania wokół drzew; **Polski Bank Spółdzielczy w Ciechanowie** (woj. mazowieckie) – za posadzenie 7560 drzew i kształtowanie ekologicznych postaw wśród pracowników banku; **Nadleśnictwo Limanowa** (woj. małopolskie) – za zaangażowanie największej liczby uczestników – 2250 i wieloletnią współpracę ze Starostwem Powiatowym w Limanowej – Powiatowym

Centrum Ekologicznym; **Przedszkole Publiczne nr 21 w Ostrowcu Świętokrzyskim** (woj. świętokrzyskie) – za szeroką współpracę i pomysł *żywego drzewka genealogicznego* – posadzenie drzewa przez rodzinę każdego przedszkolaka; **Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne ZIARNO w Słubicach** (woj. mazowieckie) – za założenie ogrodów pszczelarskich i hoteli dla trzmieli w placówkach oświatowych w regionie; **Szkoła Podstawowa nr 2 w Toruniu** (woj. kujawsko-pomorskie) – za pomysł rozdawania nasion drzew z instrukcją sadzenia i opieki oraz ciekawą dokumentację filmową z akcji; **Przedszkole Pluszowego Misia w Pawonkowie** (woj. śląskie) – za akcję *drugie życie drzewa* – zbudowanie z gałęzi ekologicznego placu zabaw; **Klub 4H z Zespołu Szkół Sportowych im. Polskich Olimpijczyków i Wydział Ekologii i Rolnictwa Urzędu Miejskiego z Dąbrowy Górniczej** (woj. śląskie) – za zorganizowanie w dniu Święta Drzewa posiedzenia Młodzieżowej Rady Miasta pod hasłem *Zachowaj drzewa wokół siebie*; **Zespół Szkół w Trzcinicy** (woj. wielkopolskie) – za stałe, różnorodne działania wśród drzew ukoronowane wystawą *10 lat Święta Drzewa w naszej szkole*; **Zespół Szkół Budowlanych im. K.K. Baczyńskiego w Chorzowie** (woj. śląskie) – za konsekwencję i wytrwałość w tworzeniu ogrodu

– zielonej pracowni oraz kreatywność w pozyskiwaniu partnerów i funduszy na projekt; **Nadleśnictwo Strzałowo** (woj. warmińsko-mazurskie) – za zorganizowanie w dniu Święta Drzewa festynu przyrodniczo-plastyczno-sportowego dla placówek oświatowych z regionu.

Laureaci Złotego Czarodziejskiego Drzewa 2014

Miasto Stołeczne Warszawa – za zaangażowanie warszawiaków do wspólnych nasadzeń drzew w celu zmniejszenia skutków zmian klimatu i działania w ramach konferencji klimatycznej COP19 w Warszawie; **Uniwersytet Śląski w Katowicach** – za wieloletnią współpracę w ramach programu Święto Drzewa na Śląsku oraz realizację Alei Drzew Polskich w Katowicach.

Laureaci Kryształowego Czarodziejskiego Drzewa 2014

Lasy Państwowe – za wieloletnie partnerstwo strategiczne programu Święto Drzewa; **LeasePlan Fleet Management Polska** – za wieloletnie partnerstwo strategiczne programu Święto Drzewa.

Dzieci z Punktu Przedszkolnego Gapcio budują rzeźbę Pegaza, Warszawa 2013

O nagrodę **Pegaza 2015**

Corocznie Klub Gaja w ramach konkursu *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* nagradza uczestników za najbardziej pomysłowe i twórcze działania. Nagrodą jest statuetka Pegaza, którą laureaci otrzymują podczas inauguracji kolejnego Święta Drzewa, 10 października w Warszawie.

Nagroda przyznawana jest **w trzech kategoriach**:

1. największa ilość zebranej makulatury
2. współpraca i zaangażowanie największej liczby uczestników
3. najciekawsze przeprowadzenie działań.

Wyjątkowym wyróżnieniem dla placówki oświatowej, która zebrała największą ilość makulatury, jest **warsztat edukacyjno-artystyczny Pegaz**, w trakcie którego uczestnicy wraz z artystą zbudują rzeźbę Pegaza – pierwszego konia uratowanego przez Klub Gaja z transportu na rzeź.

Formularz zgłoszeniowy i regulamin konkursu znajduje się na stronie www.swietodrzewa.pl w zakładce **Konkursy/Zbieraj makulaturę, ratuj konie**. Zgłoszenia przyjmujemy do **30 czerwca 2015 roku**.

Laureaci Pegaza 2014

W poszczególnych kategoriach zostały nagrodzone następujące placówki: **Szkoła Podstawowa nr 3 im. Elizy Orzeszkowej przy Zespole Szkół nr 3 w Zamościu** (woj. lubelskie); **Zespół Szkół nr 1 w Legionowie** (woj. mazowieckie); **Publiczne Przedszkole nr 5 w Świebodzinie** (woj. lubuskie) – najwięcej zebranej makulatury; **Szkoła Podstawowa przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Gostycynie** (woj. kujawsko-pomorskie); **Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Jerzego Brauna w Dąbrowie Tarnowskiej** (woj. małopolskie); **Przedszkole Miejskie nr 171 w Łodzi** (woj. łódzkie) – współpraca i zaangażowanie największej liczby uczestników; **Zespół Szkół nr 3 w Łęborku** (woj. pomorskie); **Klub Pegaza przy Szkole Podstawowej nr 8 im. Jana Pawła II w Dębicy** (woj. podkarpackie); **Szkoła Podstawowa nr 6 w Kaliszu** (woj. wielkopolskie) – najciekawsze przeprowadzenie działań.

Wyróżnienia: Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii nr 2 w Szczecinie, Szkoła Podstawowa nr 27 w Toruniu, Szkoła Podstawowa im. Marii Kownackiej w Starej Niedziałce, Szkolny Wolontariat w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. M. Dąbrowskiej w Sieradzu, Zespół Szkół nr 6 w Tychach. **Nagroda Szczęśliwego Rumaka:** TNT Express Worldwide Poland.

Prof. Jan Miodek ambasadorem konkursu Drzewo Roku

Konkurs Drzewo Roku jest rozwinięciem programu Klubu Gaja – Święto Drzewa. Poprzez takie inicjatywy staramy się pokazać przykłady silnych związków pomiędzy kulturą i historią danej społeczności, a drzewem, do którego przywiązuje ona szczególne znaczenie. Do grona ambasadorów konkursu – podróżniczki i pisarki Elżbiety Dzikowskiej oraz reżysera i senatora Kazimierza Kutza – dołączył profesor Jan Miodek.

Drzewa są symbolem życia i długowieczności. Często są świadkami wielkich wydarzeń historycznych i małych historii zwykłych ludzi. Zawsze jednak są to sprawy ważne, a pamięć o nich będzie trwała tak długo, jak związane z nimi drzewa. Opowieści o nich są świadectwem wagi naszych uczuć i emocji, jakimi je obdarzamy oraz głębokiej relacji człowieka z przyrodą.

Konkurs Drzewo Roku 2015

Kryterium decydującym o nadesłaniu zgłoszenia drzewa do konkursu są emocje, jakie ono wywołuje. Nie chodzi o to, by drzewo było najstarsze czy najgrubsze, ważne, żeby miało swoją historię, pobudzało wyobraźnię i aktywność lokalnej społeczności. Celem konkursu jest zwrócenie uwagi na rolę drzew w naszym życiu, wzmocnienie świadomości społecznej w odniesieniu do środowiska przyrodniczego.

Drzewo może zgłosić każdy. Jury wybierze spośród zgłoszeń 16 finalistów, które o tytuł Drzewa Roku walczyć będą w internetowym plebiscytcie.

Formularz zgłoszeniowy i regulamin konkursu znajduje się na stronie www.swietodrzewa.pl w zakładce **Konkursy/Drzewo Roku**. **Zgłoszenia przyjmujemy do 30 listopada 2014 roku.**

Ambasadorami konkursu są podróżniczka i pisarka Elżbieta Dzikowska, reżyser i senator Kazimierz Kutz oraz językoznawca, popularyzator wiedzy o języku polskim profesor Jan Miodek.

Fot. Mieczysław Michalak / Agencja Gazeta

**prof. Jan Miodek,
polski językoznawca
i dyrektor Instytutu Filologii
Polskiej Uniwersytetu
Wrocławskiego,
ambasador konkursu
Drzewo Roku**

Specjalne miejsce w moim sercu mają klony, a mówiąc ściślej – ich liście, bo... zawsze kibicowałem w hokeju na lodzie Kanadzie. Kiedy zaś znalazłem się w tym pięknym kraju wczesną jesienią roku 2002, zrobiliśmy z żoną mnóstwo zdjęć klonów z bajkowymi dwukolorowymi liśćmi. Skoro przywołałem żonę... Ona bardzo lubi drzewa obejmować, przejmując od nich życiodajne sity.

**Elżbieta Dzikowska,
pisarka i podróżniczka,
ambasadorka konkursu
Drzewo Roku**

Cieszę się, że powstała już kolekcja Drzew Roku i że ciąg dalszy nastąpi. Drzewa, zwłaszcza te najstarsze, często jednocześnie najpiękniejsze, to jakby symbol naszego związku z przeszłością, a zarazem pomost ku przyszłości, która będzie lepsza, trwała, jeśli o nią zadamy już dzisiaj. Dbajmy więc o drzewa, symbol naszej koegzystencji z przyrodą. Konkurs na Drzewo Roku na pewno się ku temu chwalebnie przyczynia.

Drzewo Roku 2014 Dąb Słowianin zgłoszony przez grupę rowerzystów Rowerem przez Jelcz

Dąb Słowianin Drzewem Roku 2014

Od kilku lat konkurs Drzewo Roku Klub Gaja inspiruje lokalne społeczności do odkrywania drzew z opowieścią, wokół których jednoczyli się i nadal jednoczą się ludzie. **Drzewem Roku 2014 został Dąb Słowianin z Dębiny** w województwie dolnośląskim. Drzewo jest symbolem polskości, oddaje cześć tym, którzy przez wieki walczyli z germanizacją śląskiej ziemi.

Drzewa zgłoszone do 4. edycji konkursu były niezwykle różnicowane – wiekowe dęby, drzewo martwe, ale ciągle dające życie wielu innym organizmom, aleja drzew przydrożnych czy cis z wolą życia. Z wszystkimi wiążą się fascynujące historie. W finale konkursu Drzewo Roku znalazło się 16 drzew z nadesłanych 122 zgłoszeń z całej Polski. Podczas głosowania internauci oddali 17043 ważne głosy. Na stronie plebiscytu odnotowano ponad 76 000 odsłon.

Dąb Słowianin zdobył 5034 głosy. Drugie miejsce zajął **Dąb Wincenty z Krościenka Wyżnego** (woj. podkarpackie), który uzyskał 4664 głosy. Oba dęby do ostatniej chwili plebiscytu walczyły zacięcie, idąc *konar w konar*. Na trzecim miejscu uplasował się **Dąb Franciszek z Helu** (woj. pomorskie), zdobywając 2197 głosów.

Dąb Słowianin będzie reprezentował Polskę w międzynarodowym konkursie Europejskie Drzewo Roku 2015. W poprzedniej edycji konkursu polski Dąb Wybickiego uplasował się na 3. miejscu w Europie. A więc Słowianin też ma szansę!

Podczas inauguracji 12. edycji programu Święto Drzewa Klubu Gaja w Warszawie statuetka Drzewo Roku 2014 wręczona zostanie grupie rowerzystów *Rowerem przez Jelcz*, która zgłosiła drzewo do konkursu oraz władzom Miasta i Gminy Jelcz-Laskowice, na których terenie rośnie dąb. *Akcja była wspaniałą lekcją dobroci i pozytywnego zakręcenia oraz, co bardzo ważne, możliwością integracji społecznej wielu pokoleń naszych rodaków. Za to wszystko składam najszczerze podziękowania wszystkim, którzy wierzyli w moc Słowianina* – podsumował Jacek Mikołajczyk z grupy rowerzystów.

Więcej informacji o drzewach finalistach konkursu w albumie *Drzewo Roku 2014* na www.swietodrzewa.pl w zakładce Wydawnictwa.

Na tropie finalistów

Klub Gaja zachęca do odkrywania niezwykłych drzew i ciekawych miejsc w ich pobliżu i do zabawy w poszukiwanie skarbów, czyli do tzw. *geocachingu*. Jest to międzynarodowa zabawa skierowana do osób żądnych przygód – w każdym wieku. Jej uczestnicy utrzymują ze sobą kontakty, organizują cykliczne spotkania, ważna jest dla nich ochrona środowiska.

Finalistów konkursu Drzewo Roku – 54 drzewa – można znaleźć przystępując do tej zabawy, za pomocą odbiornika GPS. W pobliżu drzew finalistów Klub Gaja ukrył skrytki, zwane *geocache*, z informacją o drzewie i drobnymi upominkami dla szczęśliwych znalazców.

W zabawie ważny jest także pomysł na zamaskowanie skrytki i wyznaczenie zadań, które mogą do niej doprowadzić. W środku znajduje się dziennik wpisów – wpisanie się do niego oraz odnotowanie tego na stronie internetowej jest dowodem znalezienia skrytki. Skrytki się nie zabiera! Można zabrać znajdujący się w środku upominek, ale w zamian włożyć coś od siebie, dla następnych poszukiwaczy. *Geo* oznacza Ziemię, a *cache* oznacza kryjówkę lub schowek i nawiązuje do skarbów ukrywanych niegdyś przez piratów. Skrytki zakłada się w atrak-

cyjnych turystycznie miejscach. Na terenie Polski znajduje się ponad 17 tysięcy aktywnych skrytek. Mogą być one różne – od małych pojemniczków po wielkie skrzynie.

Zachęcamy do zorganizowania wyprawy – wycieczki klasowej czy rodzinnego spaceru tropami drzew – finalistów konkursu. Aby dowiedzieć się, czy w waszej okolicy znajdują się skrytki Klubu Gaja ukryte w pobliżu drzew – otwórzcie stronę geocaching.pl i wejdź w zakładkę *Skrytki*. Wpiszcie w odpowiednie okienko właściciela skrzynki – Klub Gaja. Kliknijcie *Szukaj* i wtedy pojawią się wszystkie skrzynki ukryte przy drzewach – finalistach konkursu Drzewo Roku. Teraz już możecie wyjść ze szkoły lub z domu i przy pomocy wskazówek GPS dotrzeć do skrytki. Nie zapomnijcie wpisać się do dzienniczka!

Klub Gaja ukrył skarby przy 54 drzewach finalistach kolejnych edycji konkursu Drzewo Roku. Zapraszamy do ich odkrywania. Więcej informacji w serwisie www.geocaching.pl

Współpraca i działania obywatelskie

Program Święto Drzewa jest znakomitym sposobem do zacieśniania lokalnych więzi społecznych i świetnym pretekstem do przeprowadzenia wspólnych działań. Współpraca łączy ludzi różnych środowisk, zawodów, wieku, ale związanych wspólnym miejscem życia, pracy czy odpoczynku. Partnerzy przystępują do niego dobrowolnie i kształtują według własnych, ale już zbieżnych oczekiwań. Zachęcają też innych do sadzenia drzew w parkach, na skwerach czy w ogrodach oraz do wspólnej opieki nad nimi.

Powiatowy Zespół Szkół nr 2 w Trzebnicy

Z Nadleśnictwem Oborniki Śląskie szkoła współpracuje od trzech lat. Każdego roku uczniowie uczestniczą w edukacji ekologicznej – sadzeniu lasu. Co roku sadzą około 1000 drzew. W tym roku jeden z uczniów wyszukał drzewo z legendą, ważne dla mieszkańców i zgłosił je do konkursu Drzewo Roku Klubu Gaja.

Szkoła Podstawowa im. J. Tuwima w Lipkach

W tegorocznych obchodach Święta Drzewa uczniowie postanowili przede wszystkim zwrócić uwagę na to przedsię-

wzięcie innych osób i instytucji. Świetną okazją do takiego działania było zaproszenie szkoły na uroczystości w Dniu św. Huberta w Brodnicy (3 listopada), na które zaproszono również szkoły z Marzęcic, Łąkorza oraz Gwiździn.

Nadleśnictwo Zawadzkie

Do udziału w Święcie Drzewa nadleśnictwo zaprosiło wszystkie placówki oświatowe z terenu administracyjnego nadleśnictwa: 6 szkół podstawowych, 3 gimnazja, 2 zespoły szkolno-gimnazjalne, 1 szkołę ponadgimnazjalną oraz 2 zespoły szkół specjalnych. Do akcji sadzenia drzew zgłosiły się też szkoły spoza terenu nadleśnictwa, które do tej pory nie współpracowały z leśnikami. Posadzono młode kaliny i derenie.

Zespół Szkół w Trzciny

W dniu Święta Drzewa przez szkolny radiowęzeł nadano okolicznościową audycję przygotowaną przez bibliotekę szkolną. Przygotowana została również wystawa zatytułowana *10 lat obchodów Święta Drzewa w naszej szkole*, prezentująca działania podjęte podczas realizacji projektu w latach 2004–2012. Znalazły się na niej: zdjęcia, artykuły z lokalnej prasy: Tygodnika Kępińskiego i Tygodnika Powiatowego.

wego oraz podziękowania od Klubu Gaja – głównego organizatora Świąta Drzewa.

Zespół Szkół Budowlanych im. K.K. Baczyńskiego w Chorzowie

Szkoła systematycznie działa na rzecz szkolnego ogrodu – zielonej pracowni, pozyskując wielu współpracowników i fundusze, począwszy od fundacji, organizacji i instytucji, po różnego rodzaju firmy i osoby prywatne. W tym roku Świąto Drzewa połączono z Chorzowskim Dniem Budowlanych, podczas którego na konferencji naukowej mówiono m.in. o energooszczędnym budownictwie. Uczniowie pod okiem firmy Zielony Designe projektowali zieleń w donicach, a Husqvarna zaprezentowała sprzęt do pielęgnacji terenów zielonych. Goście i uczniowie posadzili wiąz, a ogród, który otwarto wcześniej podczas letniego pikniku rodzinnego, otrzymał nazwę *Cichy Kącik*.

Nadleśnictwo Strzałowo

Pozyskano do współpracy szkoły podstawowe w: Krutyni, Kosewie, Nawiadach, Baranowie, Niepubliczne Przedszkole w Mikołajkach i ORWE z Mikołajek. Na terenie nadleśnictwa

odbył się festyn przyrodniczo-plastyczno-sportowy. Uczestnicy wykonywali rzeźby ze zużytych materiałów, jak papier, plastelina, druciki oraz tworzyli makiety drzew. Do najciekawszych zadań należało odnajdywanie ukrytych nasion drzew i rozpoznawanie ich. W rywalizacji sportowej – slalom z szyszką na desce oraz rzut szyszką do celu. Uczniowie poszukiwali też *zakochanych par* – splecionych ze sobą drzew różnych gatunków. Ogłoszono też konkurs pod tytułem *Drzewo, które...* Zadaniem uczestników było uzupełnienie tytułu w formie fotografii, pracy plastycznej lub opowiadania.

Klub 4H z Zespołu Szkół Sportowych im. Polskich Olimpijczyków oraz Wydział Ekologii i Rolnictwa UM Dąbrowy Górniczej

W dniu Świąta Drzewa odbyła się w urzędzie Miejska Sesja Młodzieżowa pod hasłem *Zachowaj drzewa wokół siebie*, zorganizowana przez Klub 4H z Zespołu Szkół Sportowych im. Polskich Olimpijczyków i Wydział Ekologii i Rolnictwa Urzędu Miejskiego Dąbrowy Górniczej. W sesji udział wzięli przedstawiciele lokalnych władz oraz uczniowie dąbrowskich gimnazjów, którzy m.in. przygotowali prezentacje multimedialne. Szczególnym gościem był prof. dr hab. Piotr Skubała z Katedry

Przedszkole w Pawonkowie

Ekologii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, który mówił na temat: *Rośliny – niewyczerpany i niedoceniany skarb ludzkości*. Pracownicy Zespołu Parków Krajobrazowych z Będzina przeprowadzili konkurs ekologiczny z nagrodami, a przedstawienie *O czym szumią drzewa* dały dzieci z Przedszkola nr 6.

Przedszkole nr 21 w Ostrowcu Świętokrzyskim

Od kilkunastu lat współpracuje aktywnie ze środowiskiem lokalnym w postaci członków rodzin pracowników, znajomych oraz firm i instytucji. Każda rodzina – w przedszkolu jest 170 dzieci – zadeklarowała posadzić co najmniej jedną sadzonkę drzewka jako symbol *żywego drzewka genealogicznego* oraz przynieść do przedszkola drugą do posadzenia w dniu Święta Drzewa. Przedszkole otrzymało 300 sadzonek drzew i krzewów. Ponadto przez 10 dni trwały w przedszkolu *Zielone Dni* wypełnione konkursami, spacerami po lesie, a także grabieniem liści kasztanowców zagrożonych przez szrotówka kasztanowcowiaczka.

Przedszkole w Bierzwniku

We wrześniu narodził się pomysł zorganizowania symbolicznej akcji zbiórki pieniędzy pod hasłem *Zbieramy grosiki na osiki*. Przedszkolaki wrzucały do skarbonki swoje oszczędności

na zakup drzew owocowych, z których miał powstać przedszkolny sad. Zakupiono 12 sadzonek: jabłonie, śliwy, grusze, brzoskwinie, wiśnie. Jak co roku zaproszenie na Święto Drzewa przyjęli strażacy z OSP Bierzwnik, policjanci, leśnicy, dyrekcja i uczniowie ZSP w Bierzwniku, Wójt Gminy Bierzwnik oraz rodzice. Podczas ekologicznego marszu ulicami Bierzwnika przedszkolaki, wraz z gośćmi, niosły transparenty i skandowały hasła zachęcające do sadzenia drzew oraz sprawdzały, jak rosą drzewa posadzone w poprzednich edycjach przed siedzibami uczestniczącymi w święcie partnerów.

Przedszkole Pluszowego Misia w Pawonkowie

Ze sterty gałęzi pozostałych po pielęgnacyjnym cięciu wierzb rosnących na przedszkolnym podwórku rodzice wraz z pracownikami przedszkola i dziećmi zbudowali ekologiczny plac zabaw. Jako pierwszy powstał szałas, następnie labirynt, samodzielnie wykonana przez dzieci baza, z pozostałych już gałęzi wigwam. Obecnie plac jest ulubionym miejscem zabaw odpoczynku i rozwoju. Samodzielne tworzenie budowli z gałęzi i patyków pokazało dzieciom, że mają wpływ na otaczający je świat. Po kilku tygodniach budowle się zazieleniły, a dzieci stwierdziły: *Nasze drzewa ożyły!*

Sadzenie drzew i zakładanie ogrodów

Posadzone w ramach programu drzewa rosną w pobliżu szkół i przedszkoli, skwerach, placach, stając się często początkiem ogrodów, gdzie okoliczni mieszkańcy mogą znaleźć spokój, cień i wytchnienie od zgiełku codzienności. Drzewa sadzone są czasem w wybranej intencji, np. Drzewa dla Pokoju lub dla upamiętnienia ważnej dla lokalnej społeczności osoby czy wydarzenia.

Sadzenie drzew na nieużytkach czy terenach leśnych jest z kolei okazją do wycieczek do lasu, podczas których można poznawać jego tajemnice. Drzewa to przecież siedliska ptaków, zwierząt i innych organizmów niezbędnych dla zrównoważonego rozwoju.

Bank Spółdzielczy w Ciechanowie

Podczas Święta Drzewa pracownicy ciechanowskiego banku zasadzili 7560 drzew. Tym sposobem bankowcy odnowili ponad hektar lasu Leśnictwa Lipowiec w Nadleśnictwie Przasnysz. Posadzili 2100 buków oraz 5460 dębów – tych ostatnich nieprzypadkowo tak dużo. Chcieliby, żeby cechy tego drzewa kojarzyły się wszystkim z trwałością i solidnością ich placówki. Bankowcy wiedzą, ile drzew zużywają, gdy drukują każde-

go dnia stopy dokumentów i umów, dlatego postanowili choć w części, własnymi rękami, odwdziżyć się matce naturze. Pracowali w gronie 160 osób, z pomocą leśników.

Szkoła Podstawowa im. T. Pezały w Purdzie

W dniu Święta Drzewa uczniowie kl. IV–VI wraz z nauczycielami wyruszyli do lasu. Po półgodzinnym marszu dotarli na porębę, gdzie czekali na nich pracownicy Leśnictwa Mendryny. Po krótkim instruktażu udzielonym przez pana leśniczego uczniowie posadzili 106 młodych dębów.

Samorządowe Przedszkole w Drwini

Dzieci posadziły tuje, w tym jedną *papieską*, upamiętniającą wybór Polaka na papieża 35 lat temu. Razem z uczniami ze szkoły podstawowej dzieci założyły rabatę krzewów ozdobnych. Były na wycieczce w Puszczy Niepołomickiej oraz w Izbie Leśnej w Niepołomicach.

Gimnazjum im. Jana Pawła II w Sobkowie

Młodzież najpierw sprzątała las, potem sadziła młode drzewka. Do akcji sadzenia lasu zaangażowała się także społeczność lokalna Sobkowa. Przez 3 dni posadzono 32 tysiące drzew:

Stowarzyszenie ZIARNO w Słubicach

27 tysięcy sztuk sosny oraz 5 tysięcy brzoź na 3-hektarowej powierzchni gruntu. Gimnazjaliści wykonali ponadto plakaty oraz broszury informacyjne o lesie, przeprowadzili wywiady z leśniczymi na temat zasobów leśnych gminy i sąsiadujących gmin, przygotowali audycję szkolnego radiowęzła poświęconą znaczeniu lasów i ich ochronie, uczestniczyli w lekcjach o lasach i *leśnych* grach świetlicowych, w warsztatach i zajęciach w Ośrodku Edukacji Leśnej Nadleśnictwa Kielce oraz w siedzibie Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Jakby tego było mało, do chwili podsumowania działań konkursowych młodzież zebrała około 300 kg makulatury.

Szkoła Podstawowa w Galwiciach Gołdapi

Uczniowie wraz z nauczycielami i rodzicami posadzili łącznie 320 drzew i krzewów: świerki kłujące i zwyczajne, berberysy, kaliny, lilaki, róże parkowe.

Przedszkole Miejskie w Lidzbarku

W ramach Święta Drzewa posadzone zostały drzewa i krzewy ozdobne w prywatnych ogródkach rodziców dzieci uczęszczających do przedszkola. Na przedszkolnym placu

posadzono otrzymane od leśników sadzonki brzozy. Przy drzewkach dorośli wspólnie z dziećmi umieścili tablice informacyjne. Przedszkolaki odtąd sprawują opiekę nad drzewkami (podlewanie, ochranianie taśmą przed zniszczeniem).

Przedszkole nr 5 w Sokółce

W tym roku dzieci posadziły w ogródku przedszkolnym Drzewo dla Pokoju. Przed posadzeniem drzewka – wierzyby mandzurskiej – odczytano życzenia związane z pokojem. Zwinęta w rulon kartka z pokojowym przesłaniem włożona została do butelki i umieszczona pod korzeniami drzewka.

Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Jamielniku

Uczniowie postanowili postawić ślad w przyrodzie, który z pewnością będą podziwiali następne pokolenia. Współpracując z Nadleśnictwem Łława zasadzili 1/3 hektara lasu. Praca nie była łatwa, ale satysfakcja niesamowita.

Szkoła Podstawowa nr 27 w Toruniu

Każda z sześciu klas posadziła jedno drzewo, tworząc w ten sposób zaczątek Alei Drzew dla Pokoju. Święto Drzewa obchodzono przez pięć dni, a jego ideą udało się zarazić opiekunów

i dzieci z niepublicznych przedszkoli *Słoneczko* oraz *Jacek i Agatka*. Uczniowie wraz z maluchami posadzili w sumie 70 drzew.

Zespół Szkół Podstawowo-Gimnazjalnych w Przeciszowie-Podlesiu

Uczennice klasy III gimnazjum przeprowadziły z dziećmi z przedszkola samorządowego zajęcia na temat drzew. Były zagadki, pogadanka o potrzebie i sposobach ochrony drzew, zabawy ruchowe i plastyczne. W nagrodę każde dziecko otrzymało zielony balonik z listkiem. Uczennice przekazały przedszkolakom sadzonkę *Drzewa dla Pokoju* do przedszkolnego ogrodu. Na zakończenie wszyscy odśpiewali wspólnie młodemu drzewku *Sto lat*.

Nadleśnictwo Limanowa

Nadleśnictwo współpracuje w tej akcji z Powiatowym Centrum Ekologicznym. Jak co roku 10 leśników prowadziło prelekcje, pogadanki, wspólnie z uczniami i nauczycielami sadiło drzewa w otoczeniu szkół, rozstrzygało konkursy szkolne organizowane w ramach obchodów. Spotkania trwały od dnia inauguracji Święta Drzewa do końca października. Wszystkie sadzonki 530 drzew nadleśnictwo przekazało jak zawsze

nieodpłatnie. Przez 9 lat łącznie w programie uczestniczyło 13100 osób, które posadziły 5575 drzew.

Zespół Szkół Zawodowych nr 1 w Białej Podlaskiej

W akcję Święto Drzewa włączył się współpracujący ze szkołą w ramach praktyk Zakład Produkcyjno-Handlowy *Zieleń* w Białej Podlaskiej, którego kierownictwo ufundowało placówce ozdobny gatunek drzewa – grójecznik japoński posadzony przy budynku szkolnego internatu.

Gimnazjum nr 10 w Gliwicach

Otoczyło opieką przyszłolny las grądowy, wzbogacając jego runo różnymi sadzonkami, m.in. nerecznicy samczej, szczyawiku zajęczego i gajowca żółtego. Młodzież posadziła w szkolnym ogrodzie graby, klon i dąb.

Zespół Szkół Zawodowych w Skalbmierzu

Uczniowie zaprosili na Święto Drzewa młodszych kolegów z Publicznego Gimnazjum w Skalbmierzu grających w klubie LKS Victoria Skalbmierz. W szybkim tempie wyrosła aleja 103 drzew dostarczonych przez Nadleśnictwo Pińczów. Po wielkim sadzeniu został rozegrany mecz towarzyski.

Stowarzyszenie Ekologiczno-Kulturalne ZIARNO w Słubicach

Stowarzyszenie do współpracy pozyskało 4 szkoły oraz Mini-rezerwat dla Trzmieli *Bombus* z Grzybowa. Podczas Święta Drzewa posadzono prawie 200 drzew miododajnych, m.in. lipy, śliwy, jabłonie, klony jawory oraz wierzby – drzewa charakterystyczne dla mazowieckiego krajobrazu. Sadziły je całe rodziny z terenu gminy. Dzieci sadziły drzewa pszczelarskie w ramach zakładania ogrodów pszczelarskich, które wiosną będą dostarczały cennego pyłku i nektaru owadom zapylającym. Założono też wybudowane przez dzieci hotele dla owadów i budki dla trzmieli.

Przedszkole Samorządowe nr 18 w Kielcach

Wychowawczynie obdarowały przedszkolaki emblematami w kształcie liści z napisem Święto Drzewa. Przedszkolaki z dumą trzymały małą sadzonkę tui oraz transparent przypominający, co tego dnia obchodzą. Asystowały przy wkopywaniu sadzonki drzewka i wyrównywaniu ziemi dookoła drzewka. Nie zapomniały o jego podlaniu, aby się przyjęło i rosło zdrowo. Dzieci zobowiązały się do dbania o sadzonkę na co dzień.

Przedszkole nr 3 w Krośnie Odrzańskim

Na placu przedszkolnym dzieci posadziły Drzewo dla Pokoju – dąb *papieski*. Odbył się konkurs wiedzy o lesie. Dzieci posadziły również 10 drzew na terenie Nadleśnictwa Krosno Odrzańskie w Osiecznicy. Na ścieżce edukacyjnej leśnicy przekazali dzieciom wiele cennych informacji o lesie.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Lublińcu

Młodzież gimnazjalna wraz z wychowawczynią wybrała się na ścieżkę przyrodniczo-leśną, by posadzić drzewka podarowane przez Nadleśnictwo Lubliniec. Podczas sadzenia roślin fachową poradą służyli panowie leśnicy, którzy też odpowiadali na pytania uczniów dotyczące lasów.

Gminne Przedszkole w Rogowie

Święto Drzewa na stałe wpisało się do kalendarza przedszkola. Edukacja przedszkolna to pierwszy krok małego dziecka do kształtowania pozytywnych nawyków, kształtowania jego charakteru, a przede wszystkim uwrażliwiania na zagrożenia, jakie niesie z sobą zanieczyszczone środowisko. W ogrodzie przedszkolnym dzieci posadziły 20 tui, 2 kasztany, 1 dąb, różanecznik i krzak pigwy.

Lekcje, warsztaty i zajęcia terenowe

Tradycyjny program nauczania można wzbogacić o wiadomości o drzewach i ich znaczeniu. Można mówić o nich na biologii, chemii, matematyce, językach obcych i zajęciach zawodowych. Święto Drzewa to też dobry czas na zdobywanie wiedzy wprost na leśnych ścieżkach edukacyjnych lub na warsztaty i prelekcje na tematy związane ze zmianami klimatycznymi czy bioróżnorodnością. A przede wszystkim to świetny moment na naukę postaw proekologicznych.

Zespół Szkół w Cisnej

Klasy 0–3 uczestniczyły w prelekcji *Drzewo w życiu człowieka* oraz zabawach i konkursach o tematyce przyrodniczej. Każda klasa zasadziła swoje drzewo na nowym placu zabaw. W tym czasie klasy 4–6 uczestniczyły w trzech warsztatach zorganizowanych w GOK-u: owoce lasu w kuchni ludowej (przetwory), skarby lasu jako elementy dekoracyjne stołu oraz drewno jako materiał rzemieślniczy (rzeźba).

Miejskie Przedszkole nr 6 w Katowicach

Grupa rodziców przygotowała dla dzieci film dokumentalny przedstawiający m.in. procesy zachodzące w drzewie pod

wpływem różnorodnych czynników. W ciągu tygodnia poszczególne grupy wiekowe miały zajęcia w terenie – ogrodzie i parku. Tematem była ochrona młodych drzew przed zimą, a zwłaszcza przed mrozem. Materiały potrzebne do zabezpieczenia drzewek dostarczyli rodzice.

Przedszkole Wojskowe nr 37 w Złocięncu

Dzieci posadziły sadzonki 2 jałowców i 2 jarzębin. Leśniczy poprowadził również warsztaty, ucząc dzieci rozpoznawać podstawowe gatunki lasotwórcze – w tym drzewa znajdujące się w przedszkolnym ogródku. Dzieci poznawały świat roślin patrząc, dotykając i słuchając.

Miejskie Przedszkole nr 1 w Zambrowie

Dzieci podczas spacerów do parku układały bukiety z liści, zbierały owoce drzew – żołądziej, kasztany, szyszki, które potem wykorzystwały w pracach plastycznych i na lekcjach matematyki. W dniu Święta Drzewa w ogrodzie przedszkolnym ubrane na zielono przedszkolaki uczestniczyły w zabawach badawczych oraz posadziły drzewko. Obejrzały też ekologiczną bajkę *Leśne Śmieciuchy* w wykonaniu grupy teatralnej z Białegostoku.

Szkoła Podstawowa w Sarbinowie

Podczas zajęć terenowych leśnicy przedstawili gatunki drzew rosnących w Sarbinowie. Uczniowie posadzili sadzonki krzewów otrzymane z Nadleśnictwa Dębno. Nowym członkom Szkolnego Koła Ligi Ochrony Przyrody wręczono legitymacje, a zwycięzcom konkursu *Świecznik z darów drzew*, w którym uczestniczyły dzieci wraz z rodzicami, nagrody.

Samorządowe Przedszkole nr 49 w Krakowie

Święto Drzewa rozpoczęło spotkanie z leśniczym. Na tablicy edukacyjnej dzieci mogły oglądać leśne zwierzęta i słuchać ich nagranych odgłosów, mogły dotknąć eksponatów, m.in. poroża jelenia oraz huby, czyli grzyba – pasożyta drzewnego. W ogrodzie wspólnie posadzono przywiezione przez pana leśniczego młode drzewko – dąb czerwonołistny.

Szkoła Podstawowa im. Janusza Kusocińskiego w Opatówku, Filia w Sierzchowie

Do wspólnej zabawy i sadzenia drzew uczniowie zaprosili dzieci ze świetlicy środowiskowej *Słoneczko* z Opatówka. Sprawdzały wiadomości o drzewach rozwiązując zadania, zagadki, łamigłówki oraz układanki. Każde dziecko mogło wcie-

lić się w pogodynkę, prezentując zjawiska klimatyczne. Podczas *zielonych zajęć* w nadleśnictwie dzieci poszerzały wiedzę o rodzimych drzewach.

Przedszkole nr 14 Muzyczna Kraina w Inowrocławiu

Zaproszono dzieci z wszystkich przedszkoli w mieście. Przedszkolaki wzięły udział w międzynarodowym projekcie *e-Twinnig Tree Day – national and international action planting trees*. Pokazały kolegom z innych krajów, jak miło spędzają czas wśród drzew oraz co można wyczarować z ich darów. Dzieci wysłuchały piosenek w wykonaniu swych kolegów, stworzono również plakat przedstawiający *Muzyczne drzewo*.

Szkoła Podstawowa nr 3 w Środzie Wielkopolskiej

Podczas lekcji przyrody w Ośrodku Edukacji Leśnej w Czeszewie uczniowie m.in. przeszli ścieżkę przyrodniczo-leśną *Trzy pomnikowe dęby*. W ramach zmagania Ligi Klas Samorząd Uczniowski przygotował zadanie: ułożenie listy właściwych zachowań w lesie, ze szczególnym uwzględnieniem posprzątania po sobie na wycieczce, spacerze czy grzybobraniu. Po raz kolejny uczniowie włączyli się w akcję sadzenia drzew w okolicach jeziora i parku Łazienki. Sadzonki dostarczyła gmina.

Przedszkole nr 11 w Koszalinie

Dzieci brały aktywny udział w konkursach ekologicznych, w spacerach i wycieczkach w różne środowiska przyrodnicze (ogród, park, las). Podczas wycieczki do lasu w Nadleśnictwie Manowo dzieci miały możliwość poznawania przyrody w tej ciekawej okolicy regionu. Pan leśniczy podczas spotkania zwrócił im uwagę na rolę drzew w życiu ludzi i zwierząt.

Przedszkole Samorządowe Osiedla Niewiadów w Ujeździe

W dniu Święta Drzewa przedszkolaki wyruszyły w poszukiwaniu najpiękniejszych drzew do Arboretum w Rogowie. Pod okiem pani przewodnik odkrywały piękno drzew i krzewów z całego świata w jesiennej szacie. Możliwość zbierania liści i niektórych nasion była radością samą w sobie. Dzieci przytulały się do drzew, głąskały je, nasłuchiwały, co mówią.

Urząd Miejski w Koszalinie

Wiceprezydent Leopold Ostrowski zasadził wraz z przedszkolakami miłorząb japoński, grab pospolity i brzozę brodawkowatą przy ul. Piaskowej. Przy sadzonkach umieszczono tabliczki będące początkiem ścieżki dydaktycznej, która powstanie w tym miejscu.

Młodzieżowy Dom Kultury na Osiedlu Tysiąclecia w Katowicach

W Święto Drzewa dzieci wybrały się nad osiedlowy staw Maroko, aby każde mogło poznać drzewa lubiące mokre tereny. Na wyspie zaobserwowały wierzbę płaczącą, która od przeszło 50 lat jest siedliskiem ptactwa wodnego i ozdobą cieszącą oko artystów oraz wędkarzy. Nazwały ją Czarodziejskim Drzewem, gdyż w czasie suszy ukazuje swe piękne korzenie, natomiast w okresie nadmiernych opadów wyglądem przypomina Yeti wędrującego po stawie.

Zespół Szkół nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Godzieszach Wielkich

W ramach Święta Drzewa uczniowie zapoznali się z budową, gatunkami, rolą w przyrodzie, produktami wytwarzanymi z drzew. Podczas zajęć bibliotecznych oglądali książki, albumy, związane tematycznie z drzewami, przygotowali również wystawę w bibliotecznej gablocie. Prowadzili obserwacje przyrodnicze w terenie, zapoznając się z gatunkami drzew na terenie szkoły i przyszkolnym lesie.

Happening Klubu Gaja. Każdy liść pochłania CO₂ w Warszawie.

Happenings, występy, wystawy

Drzewa zawsze były natchnieniem artystów. Poprzez sztukę tworzoną dla Ziemi w interesujący sposób można przekazać, że drzewa są potrzebne i piękne. Święto Drzewa inspirowane do użycia wyobraźni, dlatego obchody mają zwykle bogatą oprawę plastyczną, muzyczną i teatralną. Happenings, wydarzenia artystyczne w przestrzeni publicznej miast i wsi, stwarzają okazję do twórczego przekazania idei święta, do poinformowania i zachęcenia innych do udziału.

Przedszkole nr 8 w Tomaszowie Mazowieckim

Zwierzaki, cudaki z jesiennych darów drzew – pod taką nazwą w przedszkolu została stworzona galeria prezentująca istoty z owoców, szyszek, kasztanów, żołędzi. Prace przygotowało 19 przedszkolaków wraz z rodzicami.

Przedszkole nr 28 w Poznaniu

W holu przedszkola stanęło olbrzymie drzewo z szarego papieru wykonane przez najmłodsze dzieci, które stało się Drzewkiem Przyjaźni. Dzieci zawiesiły na nim kolorowe listki ze swoimi imionami, na znak przyjaźni z drzewami oraz składały życzenia drzewom z okazji ich święta. Dzieci recytowały

wiersze o drzewach, wykonały *Taniec dla drzew*, a wśród ich strojów przeważały peleryny, suknie, ozdobione liśćmi, koralami z liści. Odbyła się również wystawa prac plastycznych.

Przedszkole nr 48 we Wrocławiu

Temat drzewa pojawił się w wierszach, bajkach, piosenkach. Uwieńczeniem obchodów Święta Drzewa było sadzenie drzewek w ogrodzie przedszkolnym i składanie wspólnego życzenia – potwierdzonego pieczętką z dłoni lub palca.

Przedszkole nr 1 w Żorach

Jak co roku zorganizowano *Bal u Pani Jesieni*. Dzieci w pięknych jesiennych strojach powitały jesień wierszami, tańcami i śpiewem, które stanowiły podsumowanie zdobytych dotychczas wiadomości na temat środowiska przyrodniczego. Uroczystość sadzenia drzew i krzewów poprzedziły spacer, wycieczki, bezpośrednie obcowanie z przyrodą.

Szkoła Podstawowa nr 2 w Toruniu

Uczniowie klasy 5 integracyjnej oraz koła dziennikarskiego *Halo Dwójka* przynieśli do szkoły nasiona różnych drzew. Zapakowali je w ozdobny papier i do każdego dołączyli instruk-

cję, jak postępować z nasionkiem. Przygotowali też plakaty promujące sadzenie drzew. Następnie wyruszyli w miasto, aby rozdawać nasiona mieszkańcom osiedla. Nasionka otrzymali też pracownicy szkoły i rodzice.

Przedszkole Miejskie nr 57 w Sosnowcu

Happening *Posadź drzewko dla przedszkolaka* zachęcał wszystkich mieszkańców dzielnicy do włączenia się w akcję. Oprócz wierszy i piosenek była gra terenowa, w trakcie której dzieci szukały ukrytych w różnych miejscach ogrodu sadzonek. Dzieci wraz z rodzicami posadziły 20 sosen i 10 sadzonek dębów w przedszkolnym ogrodzie. Pan leśniczy opowiedział, jaki jest sens sadzenia młodych drzew.

Samorządowe Przedszkole nr 116 w Krakowie

Sadzenie młodych lip i dębów poprzedził występ Papierowego Króla, który prosił dzieci o nieniszczenie drzew, niezrywanie gałęzi, liści, niemarnowanie kartek z zeszytów i bloków. Ubrani na zielono dzieci rozwiązywały zagadki o lesie i zwierzętach, poznały Kodeks Młodego Ekologa i złożyły ślubowanie. W ramach Święta Drzewa odwiedziły wiekowy Dąb Jagielloński w krakowskim ogrodzie botanicznym.

Przedszkole w Knurowie

Dzieci maszerowały w pobliżu przedszkola z transparentami nawołującymi mieszkańców do ochrony drzew. Przy dwóch budynkach przedszkolnych posadziły dwie magnolie, którym nadały imiona Sonia i Mariola.

Przedszkole Miejskie nr 1 w Białogardzie

W holu można było oglądać wystawę plakatów z motywem drzewa wykonanych przez dzieci. Zorganizowano konkurs dla dzieci i rodziców *Jesienne ludziki* z wykorzystaniem darów przyrody z sadów, ogrodów, parku i lasu. Dzieci wraz z gościem z nadleśnictwa na przedszkolnym placu sadziły podarowane drzewka.

Miejska Biblioteka Publiczna w Jaworznie

W dniu Święta Drzewa przedszkolaki z lokalnych placówek z kolorowymi transparentami w dłoniach przemarszerowały wokół Książnicy. W *Literackim zagajniku* przed głównym gmachem biblioteki posadzono drzewo imienia wybitnego polskiego poety, autora niezapomnianych wierszy dla najmłodszych – Juliana Tuwima. Nadleśnictwo Chrzanów przekazało ponadto bibliotece drzewko magnolii.

Szkola Podstawowa w Galwiciach Góldap.

Opieka, obserwacja i pielęgnacja

Nic tak dobrze nie wpływa na proekologiczne postawy, jak bezpośrednia opieka i pielęgnacja własnoręcznie posadzonych roślin. Obserwowanie, jak się rozwijają, kwitną i owocują jest niepowtarzalnym doświadczeniem dla najmłodszych i starszych uczestników Święta Drzewa. Wspólne dogłądanie, podlewanie i chronienie ich przed szkodnikami uczy współpracy i odpowiedzialności oraz wzmacnia więzi społeczne.

Przedszkole nr 208 w Łodzi

Dzieci objęły opieką drzewo rosnące przy ulicy Piotrkowskiej ufundowane przez Miasto Łódź. Przedszkole postawiło sobie za cel dbanie o jego wzrost, dogłądanie, aby rosło zdrowo, podlewanie oraz zachęcanie innych łodzian do dbania o drzewa w najbliższym otoczeniu.

Przedszkole nr 1 w Olsztynie

Pięciolatki zasadziły w przedszkolnym ogrodzie dąb, który nazywały Maksio. Dzieci znają warunki, jakie należy spełnić do prawidłowego wzrostu roślin. Obejrzały sadzonkę i przy pomocy pana konserwatora zasadziły drzewko, które będą obserwować przez cały pobyt w przedszkolu w poszczególnych porach roku.

Przedszkole nr 244 w Warszawie

Święto Drzewa obchodzono wspólnie ze Szkołą Podstawową nr 271. Posadzono 15 sadzonek świerku i sosny oraz dąb – Drzewo Pokoju. Dąb otrzymał imię *Bajka*, wybrane przez dzieci. Gdy urośnie, będą mogły pod nim czytać bajki, a kogo zmorzy sen, temu może się bajka przyśnić. Dwa dni później odbyło się Święto Żłocistego Kasztanka – piknik rodzinny, podczas którego w cieniu kasztanowców z przedszkolnego ogrodu dzieci z rodzicami sadziły cebulki kwiatowe.

Przedszkole nr 19 w Ostrowcu Świętokrzyskim

W ramach Święta Drzewa opracowano plan założenia *Zielonego podwórka*. Powstały dwie rabaty, do których powstania przyczynili się nauczyciele, rodzice i dzieci. Dzięki jego utworzeniu przedszkolaki będą miały możliwość obserwacji roślin w różnych porach roku, uprawy i pielęgnacji roślin, prowadzenia doświadczeń i eksperymentów, rozumienia związku człowieka z przyrodą.

Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Kaźmierzu

Święto Drzewa poprzedziło projektowanie szkolnego ogrodu botanicznego z udziałem uczniów. Zakup sadzonek 27 drzew

i krzewów, były to m.in.: wierzby, brzozy, graby, klony, derenie, świerki, pęcherzyce, żywotniki, jałowce, tawuły, kosodrzewiny, wsparła finansowo gmina. W sadzeniu wzięli udział gimnazjaliści, uczniowie i pracownicy szkoły. Każda klasa posadziła swoje drzewo i zobowiązała się do wykonania tabliczki znamionowej oraz do opieki nad sadzonką.

Wojewódzkie Centrum Pediatrii na Kubalonce

Sadzenie drzewek poprzedziły konkurs plastyczny *Żyj w zgodzie z przyrodą* oraz inscenizacja na wolnym powietrzu pt. *Żyj w lesie małe duszki*, którą przygotowali nauczyciele – wychowawcy. Posadzono Drzewo dla Pokoju, Drzewko dla Zdrowia, Drzewka Mądrości, Radości i Zgody, a także wiele Drzewek Marzeń. Dla większości dzieci był to pierwszy świadomy akt przystąpienia do zalesiania i otaczania opieką posadzonych drzewek.

Jak chronić stare drzewa?

Każdy z nas może spróbować poszukać w swoim otoczeniu pięknych, okazałych drzew i zgłosić je do ochrony pomnikowej. Aby uznać drzewo za pomnik przyrody,

powinno ono, w zależności od gatunku, spełniać określone kryteria, m.in. mieć odpowiedni obwód pierśnicy.

Aby zgłosić drzewo do ochrony pomnikowej należy złożyć wniosek do Urzędu Gminy lub Miasta. Podstawową sprawą przy składaniu wniosku jest określenie gatunku interesującego nas drzewa. Na rynku jest dostępny szeroki wachlarz przewodników do oznaczania drzew i można z nich skorzystać. Pomiar obwodu drzewa dokonuje się na wysokości tak zwanej pierśnicy, czyli 130 cm od ziemi, jeśli drzewo na tej wysokości posiada kilka pni to mierzymy wszystkie i sumujemy. Ponadto wniosek powinien zawierać jak najdokładniejszą lokalizację obiektu, na której rośnie drzewo. Dobrze, gdy wniosek zawiera również dokumentację fotograficzną obiektu. Już po złożeniu wniosku procedura kwalifikacyjna pomnika może trwać dosyć długo, więc warto systematycznie dowiadywać się u zajmujących się tą sprawą urzędników o los zgłoszonego przez nas drzewa.

Więcej informacji na www.swietodrzewa.pl w zakładce Działania/Ochrona starych drzew.

Zespół Szkół Podstawowych w Mrokowie

Zbieraj makulaturę, ratuj konie

Akcja *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* to próba zmiany postawy człowieka do otaczającego go świata, szczególnie kurczących się zasobów naturalnych planety, a jednocześnie pobudzanie jego wrażliwości na los zwierząt. Najprostszym przejawem troski o środowisko jest oszczędzanie papieru. Odkładając zużytą kartkę na makulaturę, w ramach akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*, można pomagać i środowisku, i zwierzętom.

Konie, które wykupujemy, ratując je przed śmiercią w rzeźni, często całe życie ciężko pracowały w gospodarstwie lub w lesie. Są wśród nich takie, którym brakowało ciepłej stajni, dobrej opieki weterynaryjnej, a nawet jedzenia. Dzięki zaangażowaniu w zbiórkę makulatury dzieci, młodzieży, rodziców i społeczności lokalnych, a także firm, możemy wykupywać kolejne konie, wspierać ich utrzymanie i leczenie. W ten sposób – wspólnie – uratowaliśmy już 55 koni!

W 11. edycji akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* prowadzonej w ramach programu *Święto Drzewa Klubu Gaja* udało się nam zebrać 349 ton 420 kg makulatury. W konkursie wzięło udział 126 placówek oświatowych, a także firmy i osoby prywatne. Ponadto w tej edycji *Nagrodą Szczęśliwego Rumaka* Klub Gaja wyróżnił firmę kurierską TNT Express Worldwide Poland, która od wielu lat uczestniczy w akcji. W tym roku przekazała blisko 100 ton makulatury.

A laureaci? Też mieli naprawdę godne uznania osiągnięcia, wystarczy rzucić okiem.

Uczniowie **Szkoły Podstawowej nr 3 im. Elizy Orzeszkowej przy Zespole Szkół nr 3 w Zamościu** makulaturę zbierali przez cały rok szkolny. Do zbiórki przyłączyli się także rodzice i dziadkowie. Zbiórce towarzyszyło głośne czytanie książki *Koń na receptę* oraz rozważania dotyczące hipoterapii – w jaki sposób konie pomagają chorym dzieciom. O akcji uczniowie oraz ich rodzice informowani byli na bieżąco, a pod koniec roku szkolnego najbardziej zaangażowani zostali nagrodzeni pamiątkowymi dyplomami. W ciągu 11 miesięcy w szkole udało się zebrać ponad 15 ton makulatury.

Uczniowie i nauczyciele z **Zespołu Szkół nr 1 w Legionowie** uczestniczą w akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* od lat. W szkole wypracowany został system zielonych plusów oraz szóstek, a także nagród i dyplomów wręczanych podczas corocznego Dnia Ziemi najbardziej zaangażowanym uczniom. W zbiórce pomagają lokalne firmy, rodzice i dziadkowie uczniów, a także Urząd Miasta Legionowo. Dzięki wieloletniemu doświadczeniu oraz coraz większej liczbie współpracujących osób i podmiotów w tegorocznej edycji udało się zebrać ponad 12 ton makulatury.

Dzieci z **Publicznego Przedszkola nr 5 w Świebodzinie** zaprosiły do zbiórki makulatury nie tylko rodziców, ale także mieszkańców miasta. Wykonały własnoręcznie plakaty oraz ulotki informujące o zbiórce. Plakaty zawieszono w lokalnych sklepach i na słupach, ulotki przedszkolaki wręczały mieszkańcom. Działanie to przyniosło efekty – zebrano niemal 11 ton makulatury. Dodatkowo w promocję akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* zaangażowana została lokalna telewizja. Akcja staje się przedszkolną tradycją. Nowy rok szkolny kojarzony jest już nie tylko z nowymi zabawkami czy kredkami, lecz także z rozpoczęciem kolejnej edycji akcji, podczas której

kolejny raz dzieci przyczynią się do uratowania konika – pisze w zgłoszeniu przedszkolna koordynatorka akcji.

Uczniowie oraz nauczyciele ze **Szkoły Podstawowej przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Gostycynie** działania rozpoczęli od wykonania plakatów i umieszczenia informacji na stronie internetowej szkoły. Dzięki zaangażowaniu całej społeczności szkolnej w akcję *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* i szerokiemu zakresowi działań, m.in. wysłanym prośbom o wsparcie prowadzonej akcji, do działań dołączyły liczne instytucje, m.in.: Przedsiębiorstwo Komunalne w Tucholi, Gminna Biblioteka Publiczna w Gostycynie, Międzygminne Składowisko Odpadów Komunalnych w Bładowie, Tucholski Park Krajobrazowy w Tucholi, a także rodzice, krewni i znajomi.

Publiczne Gimnazjum nr 1 im. Jerzego Brauna w Dąbrowie Tarnowskiej w swoją zbiórkę zaangażowało rzeszę okolicznych mieszkańców oraz firm. Makulatura pochodziła od 244 ofiarodawców oraz 15 współpracujących firm i podmiotów, które pomagały także przy organizacji konkursów i pogadanek tematycznych. Współpracę ze szkołą podjęły m.in.: Nadleśnictwo Dąbrowa Tarnowska, Dąbrowski Dom Kultury,

Przedszkole nr 171 w Łodzi

Urząd Miejski czy Starostwo Powiatowe. Uczniowie ponadto przygotowywali całoroczne oraz okazyjne gazetki ścienne na temat zbiórki oraz konkursów, brali udział w licznych konkursach, np. konkursie wiedzy *W cieniu dębowego drzewa* czy konkursie plastycznym *Rola konia w literaturze, historii, sztuce, transporcie, rolnictwie*.

Zbiórka makulatury w **Przedszkolu Miejskim nr 171 w Łodzi** odbyła się w czasie festynu osiedlowego pod hasłem *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*. W festyn i zbiórkę makulatury oprócz przedszkolaków oraz pracowników przedszkola zaangażowali się rodzice, mieszkańcy osiedla, a także telewizja osiedlowa. Uczestnicy festynu zostali wcześniej poinformowani o zbiórce makulatury i celu uzyskanego z niej dochodu. O akcji informowały plakaty z wizerunkami koni, które wykonały nauczycielki z dziećmi. Była to pierwsza zbiórka w przedszkolu, a już udało się zebrać 1410 kg makulatury.

Uczniowie z **Zespołu Szkół nr 3 w Łęborku** w ramach akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* przez 2 tygodnie rywalizowali o punkty oraz miano zwycięzcy we współzawodnictwie klasowym. Prawdziwym hitem zbiórki makulatury w Łęborku stał

się jednak piknik zorganizowany przez szkołę pod hasłem *Hakuna matata*. Plakaty promujące piknik zostały przygotowane na podstawie plakatu akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* Klubu Gaja. Podczas pikniku uczestnicy mogli zasięgnąć informacji dotyczącej zbiórki makulatury oraz jej celu, a także oddać makulaturę. Piknikowi towarzyszyły tematyczne gry i zabawy np. wyścigi konne na miotle, a także wystawa prac uczniów zatytułowana *Nasze konie*.

Uczniowie **Szkoły Podstawowej nr 6 w Kaliszu** poza zbiórką makulatury zorganizowali także kiermasz ciast oraz dzień promocji zdrowia. Podczas tego szczególnego dnia uczniowie przygotowywali oraz sprzedawali zdrowe sałatki oraz kanapki. Ponadto w szkole stała puszka na datki, które również zasiły akcję *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*. Uczniowie bardzo zaangażowali się w akcję, a także zachęcili swoich rodziców, którzy zbierali makulaturę oraz piekili ciasta.

Członkowie **Klubu Pegaza przy Szkole Podstawowej nr 8 im. Jana Pawła II w Dębicy** niezwykle kompleksowo podszli do zbiórki makulatury w ramach akcji Klubu Gaja. Przeprowadzili wiele ciekawych działań, aby pozyskać nie tylko

makulaturę, ale także inne surowce wtórne. Wydali także biuletyn *Dobre rady na złe odpady*. Podzielili się w nim z rówieśnikami radami i refleksjami na temat tego, co młodzież może zrobić, aby przeciwdziałać niszczeniu środowiska naturalnego. Ponadto w ramach zbiórki makulatury i surowców wtórnych utworzony został *Klub Śmieciaka*. Uczniowie zorganizowali także kiermasz ciast, ciasteczek oraz ozdób wielkanocnych. Przeprowadzone zostały spotkania i wykłady dotyczące zwierząt oraz pracy weterynarza. W lokalnej gazecie *Obserwator* ukazał się artykuł na temat działań podejmowanych przez *Klub Pegaza*.

W nadesłanych zgłoszeniach do konkursu *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* nie brakowało ciekawych pomysłów, może niektóre z nich warto zastosować u siebie?

Uczniowie **Szkoły Podstawowej nr 27 w Toruniu** zebrali 1800 kg makulatury. Plakaty przygotowywane przez uczniów na lekcjach informatyki rozwieszono na terenie szkoły. Uczniowie, którzy przynosili najwięcej makulatury byli nagradzani *kołem ratunkowym* – immunizacją chroniącą przed odpytaniem lub niezapowiedzianą kartkówką.

W **Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii nr 2 w Szczecinie** udało się zebrać 2003,50 kg makulatury w ramach akcji *Klubu Gaja Zbieraj makulaturę, ratuj konie*. Plakaty informacyjne były rozwieszane w widocznych miejscach, a ośrodek wspierały osoby prywatne zaprzyjaźnione z placówką.

W **Szkołe Podstawowej im. Marii Kownackiej w Starej Niedziałce** akcja *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* przeprowadzona była po raz pierwszy, a jednak już z pomysłem. Oprócz zbiórki przygotowane zostały ulotki informacyjne w kształcie koni, następnie na korytarzu szkolnym zawisła gazetka o koniach, ich rasach, ciekawostkach z nimi związanymi oraz o akcji Klubu Gaja. Dodatkową atrakcją była projekcja filmów z konikami, m.in. *My Little Pony* dla najmłodszych oraz odczytanie przez uczennice wierszy o koniach.

Szkolny Wolontariat w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. M. Dąbrowskiej w Sieradzu zbierał makulaturę oraz środki na ratowanie koni na kilka pomysłowych sposobów. Liczne konkursy towarzyszące zbiórce przyciągały uczniów ciekawymi nagrodami, np. w konkursie ekologicznym: nagroda główna – 1 dzień bez pytania). W konkursie zapropono-

Szkoła Podstawowa nr 307 pomaga budować rzeźbę Pegaza Punkтови Przedszkolnemu Gapcio w Warszawie

wano uczniom 3 kategorie: zbiórka makulatury, ekologiczna ozdoba i wiosenna przekąska. Prace uczniów były sprzedawane na szkolnym kiermaszu.

Uczniowie i nauczyciele z **Zespołu Szkół nr 6 w Tychach** nie tylko zbierali makulaturę, ale także zaprosili do akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* Klubu Gaja cztery lokalne przedszkola. Odbyły się spotkania z pracownikami przedszkola oraz dziećmi, podczas których wskazywano aspekt *ekologicznego humanitaryzmu*. W ramach zbiórki nawiązano także współpracę z Sanepidem w Tychach i Katowicach, Nadleśnictwem Kobiór, Świerczyniec, Stowarzyszeniami *Edano* oraz *Twoje Tychy*.

Szkoła Podstawowa im. Orła Białego w Lutomiersku

Uczniowie przygotowali plakaty na temat koni uratowanych przez Klub Gaja i umieścili je w pracowni przyrodniczej. Na korytarzach szkolnych rozwiesili plakaty otrzymane od Klubu Gaja, aby przypominały o akcji przez cały rok szkolny. W gazecie szkolnej *LISek* oraz w gazecie gminnej *Wiadomości Lutomierskie* uczniowie zamieścili informacje na temat akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*. Rozprowadzali też zakładki do książek, które otrzymali od Klubu Gaja. Na spotkaniach z ro-

dzicami propagowali działania podejmowane na rzecz zwierząt, wykorzystując w tym celu stronę internetową Klubu Gaja.

Publiczne Przedszkole w Siewierzu

W ramach akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie* przygotowano plakat zachęcający dzieci i rodziców do zbierania makulatury oraz rozdawano ulotki. Wychowawczynie przeprowadziły pogadanki z dziećmi, a także rozmawiały z rodzicami, informując ich o planach przeprowadzenia w placówce akcji, której celem jest pomoc koniom przeznaczonym na rzeź.

W akcji Zbieraj makulaturę, ratuj konie zebraliśmy 3100 ton makulatury (2003–2014).

Klub Gaja ocalił 55 koni skazanych na rzeź. Są zadbane i potrzebne. Wspieramy ich utrzymanie, leczenie, terapię oraz monitorujemy sytuację wszystkich zwierząt oddanych do adopcji.

Antałek – 55 uratowany koń

Atlantyk, Drumla, Broszka, Rymarz, Feta, Lucek, Antałek – to imiona tylko kilku spośród 55 ocalonych koni przez Klub Gaja, m.in. w ramach akcji *Zbieraj makulaturę, ratuj konie*. Teraz są zadbane i potrzebne. Zostały skazane na rzeź, bo nie nadawały się do sportu, były przepracowane, chore, stare lub... młode, ale po prostu specjalnie hodowane na mięso.

Każdy może pomóc w ratowaniu zwierząt, wystarczy, że zamiast wyrzucać, zacznie odkładać zużyte kartki, gazety, zeszyty na makulaturę. To właśnie cel akcji Klubu Gaja ***Zbieraj makulaturę, ratuj konie***: zmiana postaw ludzi w kierunku troski o cały otaczający nas świat. Najprostszym jej przejawem jest oszczędzanie papieru i segregacja odpadów. Zbierając makulaturę można jednocześnie pomagać zwierzętom i troszczyć się o środowisko.

W połowie roku Klub Gaja znalazł **nowy dom dla Antałka – 55 konia uratowanego** dzięki akcji zbierania makulatury. Nie podzielił losu wielu koni sportowych po kontuzjach, zamieszkał w Ranczu Bielowicko niedaleko Bielska-Białej, gdzie prowadzony jest pensjonat dla koni i lekcje jazdy konnej.

Za pieniądze uzyskane ze sprzedaży makulatury Klub Gaja wykupuje zwierzęta, znajduje dla nich nowe miejsca, wspiera ich utrzymanie, leczenie, terapię, opłaca leki i opiekę weterynaryjną. Sprawdza, co dalej dzieje się ze zwierzętami oddanymi do adopcji. Trafiają one m.in. do fundacji i stowarzyszeń, które dzięki nim mogą prowadzić hipoterapię chorych dzieci i dorosłych. Konie pracują także w niewielkich gospodarstwach lub w agroturystyce jako wierzchowce do lekkich jazd rekreacyjnych.

Nową formą jest akcja ***Zbieraj kartridże, ratuj konie***, którą Klub Gaja prowadzi wspólnie z Green Project. Więcej na ten temat można znaleźć na stronie www.swietodrzewa w zakładce Działania.

Klub Gaja ratuje zwierzęta także dzięki wszystkim wrażliwym na ich los osobom, sympatykom działań na rzecz przyrody, którzy mogą:

- przekazać darowiznę na konto Klubu Gaja: 90 2030 0045 1110 0000 0067 3120,
- złożyć stałe polecenie przelewu,
- przekazać 1% podatku na rzecz Klubu Gaja (KRS 0000120069).

Gra miejska W dobrym klimacie podczas Konferencji Klimatycznej COP19 w Warszawie, 2013

Dla klimatu

Jak minimalizować skutki zmian klimatycznych? Zastanawiali się delegaci 194 państw podczas Konferencji Klimatycznej COP19 w Warszawie w listopadzie 2013 roku. Jednym ze sposobów, oprócz oszczędzania energii, wody czy paliw, jest sadzenie drzew. One, jako największe rośliny na Ziemi, pochłaniają najwięcej dwutlenku węgla odpowiedzialnego za globalne ocieplenie.

Konferencje klimatyczne, które ONZ organizuje od 16 lat, to nie tylko obrady na temat polityki w sprawie ochrony klimatu. To także liczne imprezy skierowane do szerokiego grona odbiorców, wskazujące, jak każdy człowiek może chronić planetę. W ramach ubiegłorocznego szczytu klimatycznego posadzono 9 tysięcy drzew – bo tylu delegatów uczestniczyło w konferencji. Sadzono je na terenie Lasu Sobbieskiego i Wydmy Żerańskiej w Warszawie oraz Nadleśnictwa Celestynów. Organizatorem akcji był Urząd Miasta Stołecznego Warszawy, przy współpracy z Ministerstwem Środowiska, Lasami Państwowymi i Klubem Gaja.

Podczas listopadowego COP19 w Warszawie Klub Gaja propagował po raz kolejny Święto Drzewa, wcześniej czynił to podczas trwania konferencji w Poznaniu (2008) i Kopenhadze

(2009). W Warszawie Klub Gaja zorganizował cztery wydarzenia: **Każdy liść pochłania CO₂**, **Zasadź dobry klimat** i performance **Rzeki dla klimatu – Warkocze dla rzek** z udziałem artystki Cecylii Malik oraz grę miejską **W dobrym klimacie**. W tych działaniach chodziło o mobilizowanie obywateli do mierzenia się z wyzwaniem, jakie niesie kryzys klimatyczny, o zachęcanie do lokalnych i ponadlokalnych działań na rzecz poprawy jakości życia poprzez proekologiczne decyzje i wybory. Dzięki tym działaniom ludzie łatwiej mogą zrozumieć, na czym polegają zmiany klimatyczne, a także wzmacniać więzi społeczne, niezbędne, aby osiągnąć pożądane efekty w pracy na rzecz Ziemi.

W pobliżu Stadionu Narodowego, gdzie toczyły się obrady, Klub Gaja rozdawał przechodniom koperty z przesłaniem **Zasadź dobry klimat** i nasionkiem sosny taborskiej do samodzielnego wyhodowania z niego drzewa. W środku była instrukcja, jak to zrobić. Jedną z pierwszych osób, której Klub Gaja wręczył taką kopertę, był przewodniczący poprzedniego szczytu w Dausze w Katarze. Nasionka z przesłaniem otrzymali też uczestnicy gry miejskiej **W dobrym klimacie**, w której udział wzięło około stu osób. Wśród zadań, które czekały

na uczestników, było m.in. wykazanie się znajomością pomników przyrody w Warszawie oraz gatunków drzew. Przy jednej z restauracji wegetariańskich trzeba było odszyfrować rebusy, do czego przydała się wiedza o eko-znakach. Trzeba było też odpowiedzieć na pytanie związane z przeciętnym zużyciem wody w różnych krajach świata. Laureatami zostali m.in. uczniowie Szkoły Podstawowej nr 4 i Szkoły Podstawowej nr 321 w Warszawie.

Na mecie gry, przy stoisku wystawienniczym Klubu Gaja w Pałacu Kultury i Nauki, czekała dodatkowa atrakcja – możliwość uczestnictwa w happeningu Klubu Gaja i krakowskiej artystki Cecylii Malik – **Rzeki dla klimatu – Warkocze dla rzek**. Warkocze wyplatane (z kawałków tkanin) były przez cały okres szczytu z udziałem dorosłych, dzieci i młodzieży, całych rodzin oraz władz miasta, obcokrajowców, a nawet pracowników PKiN. Szczyt klimatyczny COP19 stwarzał niezwykłą okazję, by lepiej poznać, na czym polegają zmiany klimatyczne i w jaki sposób każdy człowiek – młody i dorosły – może chronić klimat. Konsekwencją zmian klimatu będą problemy z wodą. Dlatego Klub Gaja zapraszał warszawiaków i uczestników konferencji do udziału w happening *Rzeki dla klimatu – War-*

kocze dla rzek. Na finał wydarzeń Klubu Gaja 22 listopada warkocze spłynęły – jak strumienie i rzeki – przez wejście główne Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie. Warkocze symbolizowały troskę i współpracę na rzecz ochrony polskich rzek. Z udziałem ponad 60 wolontariuszy rozłożono blisko osiem kilometrów warkoczy.

Wydarzenie **Każdy liść pochłania CO₂** zachęcało do zmiany stylu życia na bardziej ekologiczny – a przez to przyjazny dla klimatu. Pierwszego dnia liście oglądali i zabierali z sobą przechodnie przed PKiN, drugiego – ozdobiły krzewy przed wejściem do Ministerstwa Środowiska. *To bardzo dobra inicjatywa* – zauważył minister Janusz Zaleski, główny konserwator przyrody. – *Warto przypominać, że od naszej postawy konsumentki i szacunku dla przyrody zależy los nas samych, naszych dzieci i kolejnych pokoleń*. Na każdym eko-liściu z recyklingu znalazł się tytuł happeningu: *Każdy liść pochłania CO₂* oraz kod QR. Dzięki niemu, przez telefon komórkowy każdy może się połączyć z **www.chronklimat.pl** – internetowym poradnikiem ekologicznego stylu życia.

Działaj z Klubem Gaja

Uratowane zwierzęta, siedliska, nowe tereny chronione, skuteczniejsze prawo ochrony zwierząt, otoczone opieką rzeki, posadzone setki tysięcy drzew – to tylko niektóre z rezultatów działań prowadzonych przez Klub Gaja wspólnie z ludźmi, dla przyrody i zwierząt. Tak wspólnie budujemy Pokolenie EkoXXI.

Weź udział w Świącie Drzewa – to proste, możesz posadzić drzewa, te już rosnące objąć opieką i zachęcać ludzi do różnych działań wokół drzew. Do programu mogą włączyć się placówki edukacyjne, samorządy, firmy, organizacje i wszystkie osoby, które kochają drzewa!

Zgłoś swoje ulubione drzewo do konkursu Drzewo Roku – zgłoszenie może nadesłać każdy, szukamy drzew, które ważne są dla ludzi i mają niezwykłą historię.

Zbieraj makulaturę, ratuj konie – dzięki tej akcji ograniczamy liczbę drzew, które trzeba wyciąć, aby wyprodukować papier. Pieniądze za makulaturę przeznaczamy na ratowanie koni skazanych na rzeź, chorych i zaniedbanych. Uratowaliśmy już 55 koni.

Oddaj kartridże, posadź drzewo – do akcji może włączyć się każde biuro! Przekazując zużyte kartridże do recyklingu (do firmy Green Project) chronisz środowisko i przyczyniasz się do nasadzeń nowych drzew w ramach Świąta Drzewa.

Zbieraj kartridże, ratuj konie – akcja polega na zbiorce zużytych kartridży do drukarek. Może do niej przyłączyć się każda placówka oświatowa. Środki uzyskane z recyklingu firma Green Project przekazuje Klubowi Gaja na akcję ratowania koni.

Pomagaj Klubowi Gaja – przekaż swojego podatku na nasze działania – KRS: 0000120069. Możesz też wpłacić darowiznę. Nr konta: 90 2030 0045 1110 0000 0067 3120. Każda złotówka ma znaczenie.

 Dołącz do nas na Facebooku – bądź na bieżąco z naszymi programami, kampaniami i akcjami, polecaj znajomym nasze działania.

Spis treści

Wstęp	3
Święto Drzewa dla przyrody i ludzi	4
12. Święto Drzewa pod hasłem Drzewo Wolności.	5
Drzewo Wolności – krok po kroku.	6
Lasy Państwowe zawsze pomogą.	8
Inauguracja Święta Drzewa w całym kraju	9
Konkursy Święta Drzewa	10
Prof. Jan Miodek ambasadorem konkursu Drzewo Roku	13
Dąb Słowianin Drzewem Roku 2014.	14
Na tropie finalistów	15
Współpraca i działania obywatelskie	16
Sadzenie drzew i zakładanie ogrodów	19
Lekcje, warsztaty i zajęcia terenowe.	23
Happeningi, występy, wystawy	26
Opieka, obserwacja i pielęgnacja	28
Zbieraj makulaturę, ratuj konie	30
Antałek – 55 uratowany koń	35
Dla klimatu	36
Działaj z Klubem Gaja.	38

Zdjęcia

Archiwum Klubu Gaja,
Mieczysław Michalak / Agencja Gazeta (s. 13),
Tomek Pikuła (s. 14, 15)

© Copyright by Klub Gaja 2014

Wydawca

Klub Gaja, 43-365 Wilkowice,
ul. Parkowa 10,
tel./fax (33) 812-36-94
e-mail: klubgaja@klubgaja.pl
• www.klubgaja.pl
• facebook.com/Klub.Gaja

ISBN 978-83-61608-81-3

Niniejszy materiał został opublikowany dzięki
dofinansowaniu Narodowego Funduszu Ochrony
Środowiska i Gospodarki Wodnej.
Za jego treść odpowiada wyłącznie Stowarzyszenie
Ekologiczno-Kulturalne Klub Gaja.

Wydrukowano na papierze FSC – ARTIC VOLUME WHITE
produkowanym w sposób przyjazny dla środowiska

KLUB GAJA

Klub Gaja to polska organizacja ekologiczna,
która buduje Pokolenie EkoXXI.

facebook

www.facebook.com/Klub.Gaja

www.klubgaja.pl

12. edycja Święta Drzewa – Drzewo Wolności

Dzięki zaangażowaniu w program Święto Drzewa ponad 550 000 osób
posadziliśmy blisko 700 000 drzew i zebraliśmy 3100 ton makulatury.

Patronat Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego

Patronaty

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

PATRONAT HONOROWY
MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

PREZYDENT
MIASTA STOŁECZNEGO WARSZAWY

Patronat Honorowy
Marszałek Województwa Śląskiego

WOJEWODA ŚLĄSKI

Partner strategiczny

LASY PAŃSTWOWE

1924-2014
Lasow Państwowych

LeasePlan

It's easier to leaseplan

Partnerzy

TROTON
materiały lakiernicze

ECO
service

Green
PROJECT

ASHOKA

Współpraca

Partnerstwo
dla Klimatu

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

nadace
partnerství
MEMBER OF ENVIRONMENTAL
PARTNERSHIP ASSOCIATION

OBŚADŹMY
NASZĄ
PLANETĘ

Patronat medialny

Jedynka
POLSKIE RADIO

Dofinansowanie

NFOŚiGW

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach

dla przyrody
KRS: 0000120069

www.swietodrzewa.pl

ISBN 978-83-61608-81-3